

**TAARIFA KUHUSU UTEKELEZAJI WA
MAJUKUMU NA BAJETI YA WIZARA YA
MAENDELEO YA JAMII, JINSIA, WANAWAKE
NA MAKUNDI MAALUM KWA MWAKA WA
FEDHA 2021/2022 PAMOJA NA MAONI,
USHAURI NA MAPENDEKEZO YA KAMATI
KUHUSU MAKADIRIO YA MAPATO
NA MATUMIZI YA WIZARA KWA MWAKA WA
FEDHA 2022/2023**

YALIYOMO

YALIYOMO	i
ORODHA YA VIELELEZO	ii
SEHEMU YA KWANZA	1
1.0 UTANGULIZI	1
1.1 MUUNDO WA TAARIFA	2
SEHEMU YA PILI	2
2.0 MAELEZO NA UCHAMBUZI KUHUSU UKAGUZI WA MIRADI YA MAENDELEO ILIYOTENGEWA FEDHA KWA MWAKA WA FEDHA 2021/2022	2
2.1 MIRADI YA UJENZI NA UKARABATI KATIKA CHUO CHA MAENDELEO YA JAMII RUNGEMBA	2
2.2 MIRADI YA UJENZI NA UKARABATI KATIKA TAASISI YA MAENDELEO YA JAMII Tengeru	4
SURA YA TATU	5
3.0 UCHAMBUZI WA UTEKELEZAJI WA MPANGO WA BAJETI NA MAONI YA KAMATI KWA MWAKA WA FEDHA 2021/2022	5
3.1 UTEKELEZAJI WA MAONI, USHAURI NA MAPENDEKEZO YA KAMATI KWA MWAKA WA FEDHA 2021/2022	5
3.2 UKUSANYAJI WA MADUHILI KWA MWAKA WA FEDHA 2021/2022	6
3.3 UPATIKANAJI WA FEDHA KUTOKA HAZINA MWAKA 2021/2022	8
SEHEMU YA NNE	11
4.0 UCHAMBUZI WA MPANGO WA MAKADIRIO YA MAPATO NA MATUMIZI KWA MWAKA WA FEDHA 2022/2023	11
4.1 UCHAMBUZI WA MAKADIRIO YA MAKUSANYO YA MADUHILI KWA MWAKA 2022/2023	13
4.2 UCHAMBUZI WA MAKADIRIO YA MATUMIZI YA KAWAIDA NA MIRADI YA MAENDELEO KWA MWAKA 2022/2023	15
SEHEMU YA TANO	21
5.0 MAONI, USHAURI NA MAPENDEKEZO YA KAMATI	21
5.1 PONGEZI KWA KUUNDWA KWA WIZARA	21
5.2 UHABA WA WATUMISHI	21
5.3 UCHAKAVU WA MIUNDOMBINU	22
5.4 USIMAMIZI WA ASASI ZISIZO ZA SERIKALI	23
5.5 CHUO CHA MAENDELEO YA JAMII RUNGEMBA	25
SEHEMU YA SITA	27
6.0 HITIMISHO	27

ORODHA YA VIELELEZO

Kielelezo Na. 1: UKUSANYAJI WA MADUHULI FUNGU 53 KWA MWAKA 2021/2022	7
Kielelezo Na. 2: UPATIKANAJI WA FEDHA FUNGU 53 MWAKA 2021/2022.....	10
Kielelezo Na. 3: ULINGANISHO WA MADUHULI FUNGU 53 2021/2022 NA 2022/2023	14
Kielelezo Na. 4: BAJETI (FUNGU 53) 2022/2023	16
Kielelezo Na. 5: ULINGANISHO WA BAJETI YA FUNGU 53 KWA MWAKA 2021/2022 NA 2022/2023.....	17
Kielelezo Na. 6: ULINGANISHO WA BAJETI YA FUNGU 53 DHIDI YA BAJETI YA TAIFA 2021/2022 NA 2022/2023.....	19

**TAARIFA KUHUSU UTEKELEZAJI WA MAJUKUMU NA BAJETI YA
WIZARA YA MAENDELEO YA JAMII, JINSIA, WANAWAKE NA
MAKUNDI MAALUM KWA MWAKA WA FEDHA 2021/2022 PAMOJA
NA MAONI, USHAURI NA MAPENDEKEZO YA KAMATI KUHUSU
MAKADIRIO YA MAPATO NA MATUMIZI YA WIZARA KWA MWAKA
WA FEDHA 2022/2023**

SEHEMU YA KWANZA

1.0 UTANGULIZI

Mheshimiwa Spika, awali ya yote napenda kukushukuru kwa kunipa fursa ili kwa mujibu wa Kanuni ya 118 (9) ya Kanuni za Kudumu za Bunge, Toleo la Juni, 2020 niwasilishe mbele ya Bunge lako Tukufu, Taarifa ya Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Huduma na Maendeleo ya Jamii kuhusu Utekelezaji wa Majukumu na Bajeti ya Wizara ya Maendeleo ya Jamii, Jinsia, Wanawake na Makundi Maalum kwa Mwaka wa Fedha 2021/2022, pamoja na Maoni, Ushauri na Mapendekezo ya Kamati kuhusu Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Wizara hiyo kwa Mwaka wa Fedha 2022/2023.

Mheshimiwa Spika, kwa mujibu wa [Nyongeza ya Nane (7) (1) (a) ya Kanuni ya 137 ya Kanuni za Kudumu za Bunge, Toleo la Juni, 2020], mojawapo ya Majukumu ya Kamati hii kama zilivyo Kamati nyingine za Kisekta ni pamoja na kushughulikia Bajeti ya Wizara zinazosimamiwa na Kamati ya Huduma na Maendeleo ya Jamii. Katika vikao vyake vilivyofanyika Mwezi Machi, 2022 hapa Dodoma, Kamati ilichambua na kujadili bajeti ya Wizara ya Maendeleo ya Jamii, Jinsia, Wanawake na Makundi Maalum kama ilivyoainishwa kwenye Kanuni za Kudumu za Bunge. Aidha, kwa mujibu wa Kanuni ya 117(1) ya Kanuni za Kudumu za

Bunge, Toleo la Juni, 2020, Kamati ilipaswa kabla ya kuchambua Bajeti, kukagua Miradi ya Maendeleo iliyotengewa fedha katika Mwaka wa Fedha wa 2021/2022 kwa lengo la kuona hatua ya utekelezaji wa miradi hiyo ili kuwa katika nafasi nzuri ya kuweza kuishauri Serikali.

Mheshimiwa Spika, Kamati ilitembelea na kukagua Miradi miwili iliyo chini ya Wizara hii iliyopo katika mikoa ya Arusha na Iringa. Miradi hiyo ni mradi wa Ukarabati wa Chuo cha Maendeleo ya Jamii Tengeru Mradi namba 6330, na mradi wa ukarabati wa chuo cha maendeleo ya jamii Rungemba.

1.1 MUUNDO WA TAARIFA

Mheshimiwa Spika, Taarifa hii ya Kamati imegawanyika katika maeneo makuu yafuatayo: -

- a) Uchambuzi wa Utekelezaji wa Mpango wa Bajeti na Maoni ya Kamati kwa Mwaka wa Fedha 2021/2022;
- b) Uchambuzi wa Mpango wa Makadirio ya Mapato na Matumizi kwa Mwaka wa Fedha 2022/2023; na
- c) Maoni, Ushauri na Mapendekezo ya Kamati

SEHEMU YA PILI

2.0 MAELEZO NA UCHAMBUZI KUHUSU UKAGUZI WA MIRADI YA MAENDELEO ILIYOTENGEWA FEDHA KWA MWAKA WA FEDHA 2021/2022

Mheshimiwa Spika, Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Huduma na Maendeleo ya Jamii ilifanya Ukaguzi wa baadhi ya Miradi ya Maendeleo iliyotengewa fedha katika mwaka wa fedha 2021/2022. Ziara za Ukaguzi wa Miradi ya Maendeleo zilifanywa kwa kuzingatia Kanuni ya 117 (1) ya Kanuni za Kudumu za Bunge, Toleo la Juni, 2020.

Mheshimiwa Spika, Kamati ilipata wasaa wa kukagua Mradi wa Ukarabati wa Chuo cha Maendeleo ya Jamii Tengeru, Mradi Namba 6330, na Mradi wa ukarabati wa Chuo cha Maendeleo ya Jamii Rungemba.

2.1 MIRADI YA UJENZI NA UKARABATI KATIKA CHUO CHA MAENDELEO YA JAMII RUNGEMBA

Mheshimiwa Spika, Kamati ilijulishwa kuwa katika mwaka wa fedha 2021/2022 chuo hiki kiliidhinishiwa na Bunge lako Tukufu kiasi cha **shilingi 500,000,000** kwa ajili ya kutekeleza Miradi mbalimbali kama vile Ujenzi wa bweni lenye ghorofa mbili ambalo likikamilika litakuwa na uwezo wa kuchukua wanafunzi 216. Aidha Kamati ilielezwa kuwa, Chuo kinaendelea na ukarabati wa Jengo la Utawala. Pamoja na miradi hiyo Chuo kimeendelea na uboreshaji wa miradi mingine ya uzalishaji mali 43 ikiwa ni pamoja na Mradi wa uokaji wa mikate (Bakery). Kamati ilijulishwa kuwa hadi kufikia februari, 2022 tayari fedha hiyo imekwishatolewa yote.

Mheshimiwa Spika, Kamati ilielezwa pia, Katika kuongeza vyanzo vya mapato, Chuo kimeanzisha miradi mbalimbali kwa kutumia fedha za matumizi ya kawaida. Miradi hiyo ni pamoja na mradi wa kilimo cha maparachichi, ufugaji nyuki, ufugaji samaki, na utekelezaji wa programu za ushirikishwaji jamii, ubunifu na uanagenzi.

Mheshimiwa Spika, Kamati inapongeza chuo hiki kwa ubunifu wa miradi ambayo itaongeza pato la ndani la chuo lakini pia itawasaidia wanafunzi kuwa na ujuzi mbalimbali na kuongeza maendeleo. Hata hivyo, pamoja na pongezi hizo kamati imebaini kuwepo kwa changamoto mbalimbali katika chuo hiki zikiwemo: -

- i. Uchakavu wa miundombinu ya chuo; Katika ziara yake kamati ilishuhudia jinsi majengo ya chuo hiki yalivyochakaa kutokana na kuwa ya muda mrefu sana.
- ii. Upungufu wa watumishi; Kamati ilijulishwa kuwa chuo hiki kimekuwa na upungufu wa watumishi kama vile, watunza kumbukumbu, wakufunzi na wakutubi. Katika kutatua changamoto hiyo chuo kimekuwa kikitumia wataalamu wa muda na wa kujitolea ili kukabiliana na tatizo hilo. Hata hivyo kamati ilijulishwa utumiaji wa watumishi wa muda umekuwa ukiongeza gharama za uendeshaji wa chuo hiki.
- iii. Ukosefu wa fedha za kuendeshea miradi; Pamoja na ubunifu wa chuo katika kuanzisha miradi mbalimbali ya maendeleo ili kuongeza uwezo wao kifedha. Chuo bado kinakabiliwa na ukosefu wa rasilimali fedha za uendeshaji wa miradi hiyo.

2.2 MIRADI YA UJENZI NA UKARABATI KATIKA TAASISI YA MAENDELEO YA JAMII TENGERU

Mheshimiwa Spika, Kamati ilijulishwa kuwa, Katika kuboresha mazingira ya kujifunzia na kufundishia, Taasisi hii imeendelea kutekeleza miradi ifuatayo: -

- (i)** Ukarabati wa kantini inayotumiwa na wanafunzi na wafanyakazi;
- (ii)** Jumba la mihadhara na mabweni na nyumba za watumishi;
- (iii)** Kuweka lami katika maeneo ya chuo, kubadilisha vifaa chakavu katika ukumbi wa mihadhara, hosteli na majengo ya ofisi.

Aidha kamati ilijulishwa kuwa Taasisi imenunua shamba la ekari 4.1 lenye thamani ya **Sh.143,500,000** lililopo katika Kijiji cha Nambala kwa lengo la kujenga Kituo cha Kitaifa cha Ubunifu wa Kidijitali. Shughuli nyingine zilizofayika ni pamoja na, ununuzi wa vifaa vya kufundishia na kujifunzia kama vile vifaa vya kuandikia, vipuri 45, kompyuta, printa na fotokopi, samani na ununuzi wa vitabu.

Mheshimiwa Spika, Kamati inakipongeza chuo hiki kwa ujenzi na ukarabati wa miradi hii ya maendeleo. Kamati inaamini miradi hii ikikamilika itawasaidia wanafunzi kusoma kwa utulivu. Ni rai ya Kamati kukamilisha miradi ya taasisi hii kwa wakati ili kuongeza thamani ya mradi na kuwasaidia wanafunzi kusoma kwa utulivu. Hata hivyo kutokana na chuo kuwa umbali mrefu kutoka mjini Kamati inatoa ushauri wa utoaji wa fedha zaidi ili kujenga mabweni ya wanafunzi wa kike na kiume ili kupunguza adha ya malazi.

SURA YA TATU

3.0 UCHAMBUZI WA UTEKELEZAJI WA MPANGO WA BAJETI NA MAONI YA KAMATI KWA MWAKA WA FEDHA 2021/2022

Mheshimiwa Spika, Katika vikao vya Kamati vilivyofanyika Mwezi Machi, 2022 hapa Dodoma, Kamati ilichambua na kujadili Mpango wa Bajeti wa Wizara ya Maendeleo ya Jamii, Jinsia, Wanawake na Makundi Maalum (Fungu 53) kwa Mwaka wa Fedha 2021/2022 pamoja na kutoa Maoni, Ushauri na Mapendekezo mbalimbali kwa lengo la kuboresha utendaji kazi wa Wizara. Uchambuzi wa Kamati ulikuwa kama ifuatavyo: -

3.1 UTEKELEZAJI WA MAONI, USHAURI NA MAPENDEKEZO YA KAMATI KWA MWAKA WA FEDHA 2021/2022

Mheshimiwa Spika, Katika taarifa ya Kamati iliyowasilishwa Bungeni kuhusu Bajeti ya Wizara ya Afya na Maendeleo ya Jamii, Jinsia, Wazee na Watoto (Fungu 53) kuhusu Makadirio ya Mapato na Matumizi ya iliyokuwa wizara hiyo kwa Mwaka wa Fedha 2021/2022, ilijumuisha pamoja na mambo mengine Maoni, Ushauri na Mapendekezo ya Kamati matatu (3). Pamoja na Kamati kupokea Taarifa ya utekelezaji wa maoni, ushauri na mapendekezo ya Kamati bado iliona kuna maoni mawili ambayo hayakutekelezwa kikamilifu ambayo ni pamoja na uhaba wa Watumishi na uchakavu wa miundombinu ya vyuo na Taasisi za Maendeleo ya Jamii.

Kamati itaendelea kuyasisitiza tena masuala hayo kwenye Taarifa hii.

3.2 UKUSANYAJI WA MADUHULI KWA MWAKA WA FEDHA 2021/2022

Mheshimiwa Spika, Katika Mwaka wa Fedha 2021/2022, Wizara ilipanga kukusanya **Shilingi 6,000,000,000** kutokana na vyanzo mbalimbali kama vile ada za Vyuo vya Maendeleo ya Jamii **shilingi 5,400,835,000** sawa na **asilimia 90**; uuzaji wa Mitaala ya vyuo vya Maendeleo ya Jamii **shilingi 40,000,000** sawa na **asilimia 0.6**; usajili na ada za mwaka za *NGOs* **shilingi 531,161,000** sawa na **asilimia 8.85**; uuzaji wa Mitaala ya Taasisi za Ustawi wa Jamii **shilingi 28,000,000** sawa na **asilimia 0.4** na vyanzo vingine **shilingi 4,000**.

Mheshimiwa Spika, Hadi kufikia Februari 2022, Wizara imefanikiwa kukusanya **Shilingi 3,073,691,282** sawa na **asilimia 51.23** ya makusanyo yaliyokusudiwa. Makusanyo hayo yalikuwa katika mchanganuo ufuatao: Ada za Vyuo vya Maendeleo ya Jamii shilingi **2,850,174,020** sawa na **asilimia 52.77**; Uuzaji wa Mitaala ya vyuo vya Maendeleo ya Jamii **shilingi 4,000,000** sawa na **asilimia 10**; Usajili na ada za mwaka za *NGOs* **shilingi 209,337,262** sawa na **asilimia 39.41**; Uuzaji wa Mitaala ya Taasisi za Ustawi wa Jamii **shilingi 9,000,000** sawa na **asilimia 32.14**; na vyanzo vingine **shilingi 4,000**.

Mheshimiwa Spika, kwa ujumla hali ya ukusanyaji wa maduhuli katika Wizara hii siyo ya kuridhisha kwani hadi kufika Februari, 2022 ambapo ni asilimia 66 ya utekelezaji wa mwaka wa fedha, Wizara imekusanya asilimia 51.23 ya kiasi ilichokusudia kukusanya. Uchambuzi wa Kamati ulibaini makusanyo madogo toka uuzaji wa Mitaala ya Vyuo vya Maendeleo ya Jamii na Taasisi ya Ustawi wa Jamii. Kamati

ilijulishwa kuwa makusanyo ya mapato katika Vyuo na Taasisi za Maendeleo ya Jamii hayakufikia lengo kwa sababu ya kutoanzishwa kwa vyuo vipya kwa idadi iliyotarajiwa ambavyo vingeweza kununua mitaala kwa wingi na kuongeza mapato.

Kamati inatoa ushauri kwa Wizara kuwa na makadirio yenye uhalisia ili kusaidia utekelezaji mzuri wa Bajeti. Maelezo zaidi kuhusu ukusanyaji wa fedha za maduhuli ni kama inavyooneshwa kwenye Kielelezo Namba 1.

Kielelezo Na. 1: UKUSANYAJI WA MADUHULI FUNGU 53 KWA MWAKA 2021/2022

MAELEZO	MAKADIRIO	MAKUSANYO	ASILIMIA
Ada za Vyuo vya Maendeleo ya Jamii na mapato mengine	5,400,835,000	2,850,174,020	52.77
Uuzaji wa mitaala wa vyuo vya maendeleo ya jamii	40,000,000,	4,000,000	10
Ada za mashirika yasiyo ya kiserikali	531,161,000	209,337,262	39.41
Uuzaji wa mitaala wa Taasisi za maendeleo ya jamii	28,000,000	9,000,000	32.14
Mapato Mengine	4000	1,180,000	29,500
JUMLA	6,000,000,000	3,073,691,282	51.23

Chanzo: Randama ya Wizara fungu 53 (March 2022) na usanifu wa kamati

3.3 UPATIKANAJI WA FEDHA KUTOKA HAZINA MWAKA 2021/2022

Mheshimiwa Spika, Kamati ilijulishwa kuwa Katika Mwaka wa Fedha 2021/22, Wizara pamoja na Taasisi zake iliidhinishiwa jumla ya **Shilingi 28,725,929,000** kwa ajili ya Matumizi ya Kawaida. Kati ya fedha hizo, Matumizi ya Mishahara ni **Shilingi 12,985,672,000.00** na Matumizi Mengineyo **Shilingi 15,740,257,000.00**. Kwa upande wa fedha za maendeleo Kamati ilijulishwa kuwa Wizara iliidhinishiwa kiasi cha **shilingi 14,900,000,000** kwa ajili ya Miradi ya Maendeleo; kati ya fedha hizo **shilingi 4,900,000,000** ni fedha za ndani na **shilingi 10,000,000,000** ni fedha za nje.

Mheshimiwa spika, Kamati ilijulishwa kuwa hadi kufikia Februari, 2022, Wizara ilipokea kiasi cha **Shilingi 18,565,427,532.81** sawa na **asilimia 64.6** ya fedha iliyoidhinishwa kwa ajili ya Matumizi ya Kawaida, ambapo **Shilingi 8,644,991,293.00** sawa na **asilimia 66.6** ni fedha kwa ajili ya Mishahara na **Shilingi 9,920,436,239.81** sawa na **asilimia 63** ni fedha za Matumizi Mengineyo (OC). Aidha Kamati ilijulishwa hadi kufikia Februari, 2022, Wizara imepokea fedha za miradi ya maendeleo zenye jumla ya thamani ya **Shilingi 5,480,376,200** sawa na **asilimia 36.8** ya fedha za miradi ya maendeleo zilizoidhinishwa. Kati ya fedha hizo **shilingi 4,900,000,000** fedha za ndani sawa na **asilimia 100** na **shilingi 580,376,200** ni fedha za nje sawa na **asilimia 5.8**. Kielelezo Namba 2 kinaonesha upatikanaji wa fedha kutoka Hazina.

Mheshimiwa Spika, Kamati imefanya uchambuzi wa utolewaji wa fedha za matumizi ya kawaida na imeridhishwa na kasi ya utolewaji wa fedha hizo hadi kufikia Februari, 2022 ambacho ni kipindi cha robo ya tatu ya utekelezaji mwaka wa Bajeti na tayari Wizara imekwishapokea **asilimia 64.6** ya Bajeti iliyoidhinishwa. Kamati inaipongeza Serikali kwa utolewaji wa fedha za ndani za miradi ya maendeleo kwa **asilimia 100**. Kamati inashauri miradi hiyo iendeleo kusimamiwa vema ili kuwaletea wananchi maendeleo kwa wakati. Kwa upande wa fedha za maendeleo Kamati ilifanya uchambuzi wake na kubaini utolewaji mzuri wa fedha za ndani za maendeleo kwa ambazo zimetolewa **asilimia 100**. Hata hivyo kamati ilibaini utolewaji mdogo wa fedha za nje za maendeleo ambapo zilitolewa kwa **asilimia 5.8** tu.

Mheshimiwa Spika, Kamati ilitaka kujua sababu za kutolewa kidogo kwa fedha za Nje za Miradi ya Maendeleo ambapo ilijulishwa ni kutokana na uchelewesho kutoka kwa wadau wanaohusika. Kamati inashauri mawasiliano yaendeleo kufanyika ili fedha hizo zitolewe kabla ya kumalizika kwa mwaka wa fedha hapo Juni, 2022 ili Miradi iliyopangwa kutekelezwa itekelezwe na kuwapatia wananchi maendeleo.

Kielelezo Na. 2: UPATIKANAJI WA FEDHA FUNGU 53 MWAKA 2021/2022

UPATIKANAJI WA FEDHA FUNGU 53 MWAKA 2021/2022				
MATUMIZI		KILICHODHINISHWA	KILICHOPOKELEWA	ASILIMIA
KAWAIDA	MISHAHARA	12,985,672,000	8,644,991,293.00	66.6
	OC	15,740,257,000	9,920,436,239.81	63
	JUMLA	28,725,929,000	18,565,427,532.81	64.6
MAENDELEO	NDANI	4,900,000,000	4,900,000,000	100
	NJE	10,000,000,000	580,376,200	5.8
	JUMLA	14,900,000,000	5,480,376,200.00	36.78
JUMLA BAJETI		43,625,929,000	24,045,803,733.00	55.1

Chanzo: Randama ya fungu 53 (Machi 2022) na Usanifu wa Kamati

SEHEMU YA NNE

4.0 UCHAMBUZI WA MPANGO WA MAKADIRIO YA MAPATO NA MATUMIZI KWA MWAKA WA FEDHA 2022/2023

Mheshimiwa Spika, Wizara ya Maendeleo ya Jamii, Jinsia, Wanawake na Makundi Maalum katika Mwaka wa Fedha 2022/2023 imejiwekea Malengo mbalimbali kwa kuzingatia Mipango na Sera za Kitaifa na Kimataifa ambazo ni Dira ya Taifa ya Maendeleo (2025); Mpango wa Taifa wa Maendeleo wa Miaka Mitano (2021/22 – 2025/26); Ilani ya Chama cha Mapinduzi (2020); Malengo ya Maendeleo Endelevu (2030); na Ajenda ya Afrika Tuitakayo (2063). Wizara pia imetekeleza majukumu yake kwa kuzingatia Sera ya Maendeleo ya Jamii (1996), Sera ya Maendeleo ya Wanawake na Jinsia (2000), Sera ya Taifa ya Mashirika Yasiyo ya Kiserikali (2001), Sera ya Taifa ya Wazee (2003), Sera ya Maendeleo ya Mtoto (2008) pamoja na Sheria ya Mtoto Sura ya 13 iliyofanyiwa marekebisho mwaka 2019, Sheria ya Mashirika Yasiyo ya Kiserikali (2002), Mpango Kazi wa Taifa wa Kutokomeza Ukatili dhidi ya Wanawake na Watoto (2017/18 – 2021/22) na Ajenda ya Kitaifa ya Kuwekeza katika Afya na Maendeleo ya Vijana Balehe (2021/22 - 2024/25).

Mheshimiwa Spika, Kamati ilijulishwa kuwa vipaumbele vya Wizara kwa mwaka wa fedha 2022/2023 ni kama vifuatavyo: Kukuza ari ya jamii kushiriki katika kupanga na kutekeleza miradi ya maendeleo; Kuratibu wafanyabiashara wadogo (Machinga); kuboresha mazingira ya biashara zao; Kuboresha mazingira ya kufundishia na kujifunzia katika Taasisi ya Maendeleo ya Jamii Tengeru, Taasisi ya Ustawi wa Jamii na Vyujo vya Maendeleo ya Jamii; Kuratibu utoaji wa huduma za msingi kwa watu wenye mahitaji maalum

wakiwemo manusura wa majanga mbalimbali; Kuratibu na kuwezesha upatikanaji wa haki na huduma za ustawi wa jamii kwa wazee na watoto; Kufanya kampeni ya Kitaifa ya kuhamasisha jamii kubadili mtazamo na kutumia fursa za kiuchumi zilizopo kwa ajili ya wanawake na makundi mbalimbali katika jamii kujiajiri; Kuimarisha uwezesaji wa wanawake kiuchumi kwa kutoa mafunzo ya ujasiriamali, mikopo yenye masharti nafuu na kuwezesha upatikanaji wa teknolojia wezeshi; Kuingiza masuala ya jinsia katika Sera, Mikakati, Mipango, Miongozo na Bajeti za Wizara, Idara Zinazojitegemea, Wakala wa Serikali, Mamlaka za Serikali za Mitaa, Sekta Binafsi na Asasi za Kiraia; Kuhamasisha ushiriki wa wanawake katika ngazi za uongozi na nafasi mbalimbali za maamuzi; Kuratibu afua za kutokomeza ukatili dhidi ya wanawake, watoto na wazee; Kuimarisha mifumo ya malezi, ulinzi na maendeleo ya watoto na familia; Kuratibu utekelezaji wa huduma jumuishi za Malezi, Makuzi na Maendeleo ya Awali ya Watoto kwa watoto katika umri wa miaka 0-8; Kuratibu utekelezaji wa Ajenda ya Kitaifa ya Kuwekeza katika Afya na Maendeleo ya Vijana Balehe (2021/22 - 2024/25); Kuratibu utekelezaji wa Ajenda ya Malezi (*Parenting Agenda 2019 – 2030*) ijulikanayo kama “Familia Bora Taifa Imara; na Kuimarisha ushiriki na mchango wa Mashirika Yasiyo ya Kiserikali katika katika Maendeleo ya Taifa.

Mheshimiwa Spika, Ili kuweza kutekeleza malengo haya pamoja na majukumu mbalimbali, Wizara iliwasilisha mbele ya Kamati, Randama yake yenye kuonesha Makadirio ya Makusanyo ya Maduhuli na Matumizi kwa lengo la kuchambuliwa na kujadiliwa na Kamati. Kamati ilifanya kazi hiyo na uchambuzi ni kama ifuatavyo: -

4.1 UCHAMBUZI WA MAKADIRIO YA MAKUSANYO YA MADUHULI KWA MWAKA 2022/2023

Mheshimiwa Spika, Wizara kupitia **Fungu 53** katika Mwaka wa Fedha 2022/2023 inakadiria kukusanya maduhuli ya **Shilingi 8,500,000,000**. Fedha hizi zinatarajiwa kukusanywa kutoka vyanzo mbalimbali ambavyo ni pamoja na ada za Vyuo vya Maendeleo ya Jamii **shilingi 6,600,560,000**; uuzaji wa Mitaala ya Maendeleo ya Jamii **shilingi 40,000,000**; ada ya malazi kwa wanafunzi wa Vyuo vya Maendeleo ya Jamii **shilingi 765,235,000**; usajili na ada za mwaka za NGOs **shilingi 660,000,000**; na uuzaji wa Mitaala ya Vyuo vya Ustawi wa Jamii **shilingi 15,000,000**.

Mheshimiwa Spika, Kamati imefanya Uchambuzi wake kwa kulinganisha Makadirio ya Makusanyo kwa Mwaka wa Fedha 2021/2022 ambapo Wizara ilikadiria kukusanya **shilingi 6,000,000,000** dhidi ya yale ya mwaka 2022/2023 ambapo **shilingi 8,500,000,000** zinatarajiwa kukusanywa. Baada ya uchambuzi huo Kamati imebaini kuwa makadirio ya makusanyo kwa Mwaka wa Fedha 2022/2023 yameongezeka kwa **shilingi 2,500,000,000** sawa na ongezeko la **asililimia 29.4**.

Mheshimiwa Spika, Kamati iliarifiwa kuwa ongezeko hilo la maduhuli linatarajiwa kutoka makusanyo ya ada za vyuo vya maendeleo ya jamii kwa **shilingi 1,119,725,000** sawa na **asilimia 29.4**; ada za usajili wa mashirika yasiyo ya kiserikali **shilingi 128,839,000** sawa na **asilimia 19.5**; ada za malazi kwa wanafunzi wa vyuo vya maendeleo ya jamii **shilingi 765,235,000** sawa na **asilimia 9** ya bajeti yote ya fedha za maduhuli zinazotarajiwa kukusanywa. Kielezo Namba 3

kinaonesha ulinganisho wa makusanyo ya maduhuli kwa mwaka 2021/2022 na 2022/2023

Kielelezo Na. 3: ULINGANISHO WA MADUHULI 2021/2022 NA 2022/2023 - FUNGU 53

MAELEZO	2021/2022	2022/2023	ASILIMIA %
Ada za vyuo	5,400,835,000	6,600,560,000	18.1
Uuzaji wa mitaala ya maendeleo ya jamii	40,000,000	40,000,000	0
Ada ya malazi	0	765,235,000	100
Usajili wa NGOs	531,161,000	660,000,000	19.52
Uuzaji wa mitaala ya vyuo vya ustawi	28,000,000	15,000,000	-46
Jumla	6,000,000,000	8,500,000,000	29.4

Chanzo: Randama ya fungu 53 (Machi, 2022) na Usanifu wa kamati

4.2 UCHAMBUZI WA MAKADIRIO YA MATUMIZI YA KAWAIDA NA MIRADI YA MAENDELEO KWA MWAKA 2022/2023

Mheshimiwa Spika, Katika eneo hili Kamati imefanya uchambuzi wa aina mbili kama ifuatavyo: -

a) Uchambuzi wa Bajeti ya Wizara (Fungu 53)

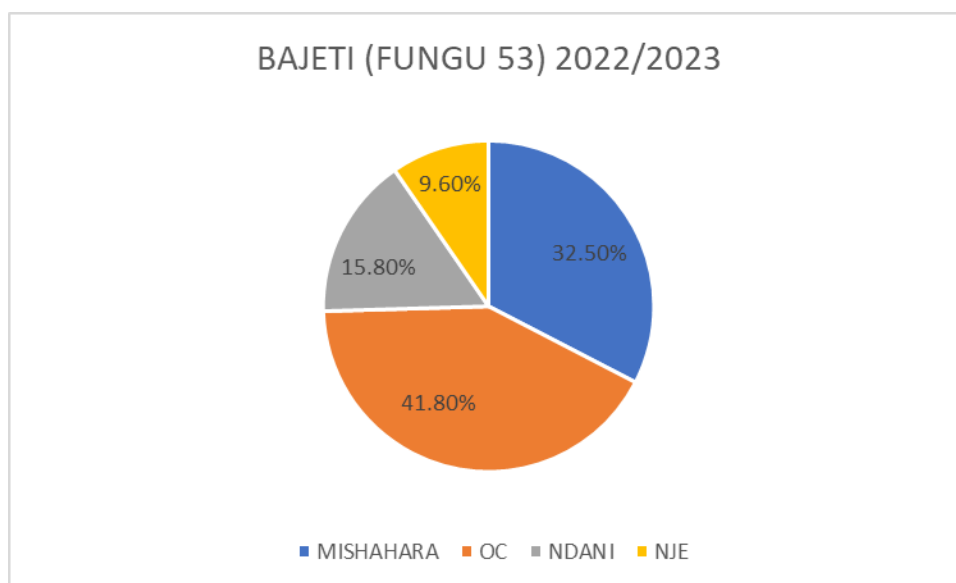
Mheshimiwa Spika, uchambuzi huu unalenga kufanya ulinganisho wa bajeti ya mwaka 2021/2022 na 2022/2023 [Kanuni ya 117 (2) ya Kanuni za Kudumu za Bunge, Toleo la Juni, 2020] kwa lengo la kuona mwenendo wa bajeti ya Wizara hii. Katika Randama iliyowasilishwa mbele ya Kamati na Wizara kuhusu makadirio yake ya matumizi kupitia Fungu 53 kwa Mwaka wa Fedha 2022/2023, Wizara inaomba kuidhinishiwa na Bunge lako Tukufu jumla ya **Shilingi Sh.43,403,061,000**. Kati ya fedha hizo, Matumizi ya Kawaida yanaombewa **Shilingi 32,310,981,000.00** sawa na **asilimia 74.4** na **Shilingi 11,092,080,000.00** sawa na **asilimia 25.5** zinaombwa kwa ajili ya kutekeleza Miradi ya Maendeleo.

Mheshimiwa Spika, mchanganuo wa fedha hizo ambao pia unaonekana katika kielelezo Na. 4 ni kama ifuatavyo:

-

- i) Mishahara ya Watumishi (PE) **Shilingi 14,141,924,000** sawa na **asilimia 32.5**;
- ii) Matumizi Mengineyo (OC) **Shilingi 18,169,057,000** sawa na **asilimia 41.8**;
- iii) Fedha za Ndani kwa ajili ya Miradi ya Maendeleo **Shilingi 6,900,000,000** sawa na **asilimia 15.8**; na
- iv) Fedha za Nje kwa ajili ya Miradi ya Maendeleo **Shilingi 4,192,080,000** sawa na **asilimia 9.6**.

Kielelezo Na. 4: BAJETI (FUNGU 53) 2022/2023



Chanzo: Randama ya fungu 53 (Machi 2022) na Usanifu wa Kamati

Mheshimiwa Spika, Kamati imefanya uchambuzi wake kwa kulinganisha Bajeti ya **Fungu 53** kati ya Mwaka 2021/2022 na 2022/2023 na kubaini kuwa kuna upungufu wa Bajeti kwa kiasi cha **Shilingi 222,868,000** sawa na **asilimia 0.51** kutoka **Shilingi 43,625,929,000** mwaka 2021/2022 hadi **Shilingi 43,403,061,000** mwaka 2022/2023. Upungufu zaidi unaonekana kwenye fedha za nje za miradi ya maendeleo ambazo zimepungua kwa **shilingi 5,807,920,000** sawa na upungufu wa **asilimia 58** kutoka **shilingi 10,000,000,000** ya mwaka 2021/2022 hadi **shilingi 4,192,080,000** mwaka 2022/2023.

Kwa upande wa fedha za mishahara kuna ongezeko la **shilingi 1,156,252,000** sawa na **asilimia 8.17** kutoka **Shilingi 12,985,672,000** ya mwaka 2021/2022 hadi **Shilingi 14,141,924,000** mwaka 2022/2023. Kamati ilitaka kujua sababu ya ongezeko hili na iliarifiwa kuwa ongezeko la

mshahara linatokana na kuongezeka kwa idadi ya Viongozi Wakuu wa Wizara walioteuliwa baada ya kuundwa kwa Wizara ya Maendeleo ya Jamii, Jinsia, Wanawake na Makundi Maalum pamoja na ongezeko la nafasi za ajira mpya katika Idara kwa mwaka 2022/23.

Mheshimiwa Spika, Kamati inapongeza Serikali kwa kuona umuhimu wa kuunda Wizara hii na inatoa ushauri kuongeza vifungu vya Bajeti vya Wizara hii ili iweze kutekeleza shughuli za maendeleo ya wizara hii. Aidha kamati inatoa wito kwa Serikali kuhakikisha fedha zinazoidhinishwa kwaajili ya kutekeleza miradi ya maendeleo zitolewe zote kwa wakati ili kuboresha ustawi wa wananchi unaosimamiwa na Wizara hii.

Kielelezo Na. 5 kinaonesha ulinganisho wa Bajeti ya Fungu 53 kwa mwaka 2021/2022 na 2022/2023.

Kielelezo Na. 5: ULINGANISHO WA BAJETI YA FUNGU 53 KWA MWAKA 2021/2022 NA 2022/2023

MATUMIZI		2021/2022	2022/2023	ONGEZEKO/UP UNGUFU	%
KAWAIDA	MISHA HARA	12,985,672,000	14,141,924,000	1,156,252,000	8.17
	OC	15,740,257,000	18,169,057,000	2,428,800,000	13.36
	JUMLA	28,725,929,000	32,310,981,000	3,585,052,000	11
MAENDELEO	NDANI	4,900,000,000	6,900,000,000	200,000,000,000	28.98
	NJE	10,000,000,000	4,192,080,000	-5,807,920,000	-58
	JUMLA	14,900,000,000	11,092,080,000	-3,807,920,000	-25.5
JUMLA BAJETI	JUMLA KUU	43,625,929,000	43,403,061,000	-222,868,000	-0.5

Chanzo: Randama ya fungu 53 (Machi 2022) na Usanifu wa Kamati

b) Uchambuzi wa Bajeti ya Wizara (Fungu 53) kwa Kulinganisha na Mpango wa Maendeleo wa Taifa

Mheshimiwa Spika, Kamati ilifanya uchambuzi wa kulinganisha Bajeti ya Fungu 53 dhidi ya Bajeti ya Mpango wa Maendeleo wa Taifa wa Mwaka 2022/2023 kwa lengo la kubaini masuala mbalimbali ikiwemo asilimia ya Bajeti ya Wizara katika Mpango huo (Bajeti ya Taifa) kati ya mwaka 2021/2022 na 2022/2023, lakini pia kuona ni kwa kiasi gani mwenendo wa bajeti hiyo ya Mpango wa Maendeleo wa Taifa unaathiri bajeti ya Fungu 53.

Mheshimiwa Spika, Katika uchambuzi huo, Kamati imebaini masuala mbalimbali kama ifuatavyo: -

- i) Bajeti ya **Fungu 53** kwa ujumla wake kiasi cha **shilingi 43,403,061,000** kwa mwaka 2022/2023 ni **asilimia 0.10** ya Bajeti yote ya Mpango wa Maendeleo wa Taifa ya **Shilingi 41,063,915.000,000**. Bajeti hii imepungua kutoka **asilimia 0.11** dhidi ya shilingi **37,980,601,000,000** ya Bajeti ya Mpango wa Maendeleo ya mwaka 2021/2022;
- ii) Bajeti ya Mishahara ya **Fungu 53** dhidi ya Bajeti ya Mpango wa Maendeleo wa Taifa kwa mwaka 2022/2023 imeendelea kubaki kiwango kilekile cha **asilimia 0.1** kama ilivyokuwa Mwaka wa Fedha 2021/2022
- iii) Bajeti ya Maendeleo ya **Fungu 53** dhidi ya Bajeti ya Mpango wa Maendeleo wa Taifa imepungua kutoka **asilimia 0.9 mwaka 2021/2022** hadi **asilimia 0.07** Mwaka wa Fedha 2022/2023.

Mheshimiwa Spika, Kielelezo Na. 6 kinaonyesha ulinganisho huo.

Kielelezo Na. 6:

ULINGANISHO WA BAJETI YA FUNGU 53 DHIDI YA BAJETI YA TAIFA 2021/2022 NA 2022/2023

ULINGANISHO WA BAJETI FUNGU 53 DHIDI YA BAJETI YA TAIFA 2021/2022			
MATUMIZI	BAJETI KUU YA TAIFA	BAJETI FUNGU 53	% FUNGU 53
MISHAHARA	8,150,509,000,000	12,985,672,000	0.1
OC	4,189,199,000,000	15,740,257,000	0.3
MAENDELEO	14,977,615,000,000	14,900,000,000	0.9
MFUKO MKUU WA SERIKALI	10,663,278,000,000	-	-
JUMLA	37,980,601,000,000	43,625,929,000	0.11
ULINGANISHO WA BAJETI FUNGU 53 DHIDI YA BAJETI YA TAIFA 2022/2023			
MATUMIZI	BAJETI KUU YA TAIFA	BAJETI FUNGU 53	% FUNGU 53
MISHAHARA	9,740,753,000,000	14,141,924,000	0.1
OC	4,493,456,000,000	18,169,057,000	0.4
MAENDELEO	15,521,341,000,000	11,092,080,000	0.07
MFUKO MKUU WA SERIKALI	11,308,365,000,000	-	-
JUMLA	41,063,915,000,000	43,403,061,000	0.10

Chanzo: Mpango wa Maendeleo wa Taifa, Randama Fungu 53

(Machi 2022) na Usanifu wa Kamati.

iv) Uchambuzi wa Kamati umebaini kuwa Bajeti ya Mpango wa Maendeleo wa Taifa wa mwaka 2022/2023 ikiwa imeongezeka kwa **asilimia 7.5** kutoka **Shilingi Trilioni 37.9** mwaka 2021/2022 hadi **shilingi Trilioni 41.06** mwaka 2022/2023. Aidha Bajeti ya Fungu 53 imepungua kwa **asilimia 0.5** kutoka **shilingi bilioni 43.6** mwaka 2021/2022 hadi **shilingi bilioni 43.3** mwaka 2022/2023;

v) Wakati Bajeti ya Mishahara ya Mpango wa Maendeleo wa Taifa ikiwa imeongezeka kwa **asilimia**

16.32 mwaka 2021/2022 ikilinganishwa na mwaka 2022/2023, Bajeti ya mishahara ya **Fungu 53** imeongezeka kwa **asilimia 8.17**; na

vi)Wakati Bajeti ya Maendeleo ya Mpango wa Maendeleo wa Taifa ikiwa imeongezeka kwa **asilimia 3.5**, Bajeti ya Maendeleo ya Fungu 53 imepungua kwa **asilimia 25.5**.

Mheshimiwa Spika, Kwa ujumla kwa mwaka 2022/2023 kuna ongezeko la Bajeti ya Mpango wa Maendeleo wa Taifa. Hata hivyo upungufu umeonekana katika Bajeti ya Fungu 53. Ongezeko la Bajeti ya Mishahara ya Mpango wa Maendeleo umepelekea pia ongezeko la Mishahara ya Fungu 53. Hata hivyo Bajeti ya Fedha za Maendeleo ya Fungu 53 imepungua ikilinganishwa na ongezeko la Bajeti ya Maendeleo ya Mpango wa Taifa wa Maendeleo. Uchambuzi wa Kamati umebaini kuwa upungufu huo wa Bajeti ya Maendeleo kwa Fungu 53 umetokana na mwikio mdogo wa wadau wa maendeleo katika kutoa fedha hizo.

SEHEMU YA TANO

5.0 MAONI, USHAURI NA MAPENDEKEZO YA KAMATI

Mheshimiwa Spika, baada ya Kamati kufanya uchambuzi wake na kubaini mambo mbalimbali inatoa ushauri, maoni na mapendekezo kama ifuatavyo: -

5.1 PONGEZI KWA KUUNDWA KWA WIZARA

Mheshimiwa Spika, Ni ushauri wa Kamati kwa muda mrefu kwa sekta hii ya Maendeleo ya Jamii kuwa Wizara. Kamati inatoa pongezi kwa Mheshimiwa Rais kuunda Wizara hii ya Maendeleo ya Jamii, Jinsia, Wanawake na Makundi Maalum na kuifanya ijitegemee toka kwa iliyokuwa wizara ya Afya na Maendeleo ya Jamii. Jambo hili limesaidia kufahamu kwa ukaribu changamoto za Taasisi zilizo chini ya Wizara hii. Kamati inashauri ni vema sasa Wizara hii kutenga fedha za maendeleo za kutosha katika Taasisi zake ili kutatua changamoto za muda mrefu za Wizara hii na kuwaletea Wananchi Maendeleo.

5.2 UHABA WA WATUMISHI

Mheshimiwa Spika, Uhaba wa watumishi ni changamoto inayoikumba Sekta na Taasisi nyingi za Serikali nchini. Uhaba wa watumishi hao unasababisha ucheleweshaji wa utekelezaji wa mujukumu ya Wizara na wakati mwingine kutotekeleza ipasavyo kwa majukumu hayo. Kamati imebaini tatizo hili lipo hata katika Wizara hii. Kwa mujibu wa taarifa za Wizara upungufu wa Maafisa Ustawi wa Jamii katika ngazi mbalimbali hususan Kata; Maafisa hawa ni muhimu katika kutatua changamoto mbalimbali za jamii kama vile huduma za unasihi na ustawi wa jamii.

Kamati imebaini pia kuwepo kwa uhaba wa vitendea kazi kama vile usafiri wa maafisa ustawi wa jamii kwa ajili ya kufanya ufuatiliaji wa masuala mbalimbali ya jamii hali ilinayopelekea kushuka kwa ari ya jamii kushiriki kwenye shughuli na Miradi ya Maendeleo. Kutokana na changamoto hizo kamati inatoa ushauri ufuatao: -

- i. Serikali iwe na mkakati wa dhati wa kutoa ajira hususan katika Wizara hii ili kuongeza nguvukazi katika ufuatiliaji wa masuala mbalimbali ya jamii.
- ii. Serikali itenge Bajeti kwa ajili ya ununuzi wa vitendea kazi vya watumishi wa wizara kama vile vyombo vya usafiri, kompyuta na kadhalila ili kuwarahisihia usafiri na kuifikia jamii kiurahihi na kutatua changamoto zao.

5.3 UCHAKAVU WA MIUNDOMBINU

Katika ziara zake za ukaguzi wa miradi ya maendeleo ya Taasisi zilizo chini ya Wizara hii, kamati ilibaini uchakavu wa miundombinu kama vile majengo ya madarasa, ofisi na mabweni; uchakavu wa barabara na samani. Kamati ilijulishwa pia upo Uchakavu wa miundombinu katika Makazi ya Wazee ya Serikali, Makao ya Watoto Kurasini, Mahabusu tano za Watoto, Shule ya Maadilisho Irambo, Taasisi za mafunzo kama Vyuo vya Maendeleo ya Jamii, Taasisi ya Maendeleo ya Jamii kama Rungemba na Uchakavu huo unafanya wanafunzi wasiwe na mazingira mazuri ya kujifunzia. Kamati inatoa maoni Na ushauri ufuatao: -

- i. Kwa majengo chakavu ambayo yalijengwa muda mrefu mno, Kamati inashauri Serikali itenge fedha za kutosha ili kujenga upya majengo ya vyuo na Taasisi

zilizochini ya Wizara hii badala ya kuendelea kukarabati. Mfano mzuri ni majengo ya Chuo cha Maendeleo ya Jamii Rungemba.

- ii. Kwa vyuo vilivyo nje ya mji, Serikali iwekeze katika kujenga hostel kwa wanafunzi ili kuwapunguzia usumbufu wa usafiri wa kwenda na kurudi chuoni na hivyo kuwafanya wasome kwa utulivu.
- iii. Kamati inashauri Wizara ihakikishe inajenga mabweni kwa wanafunzi wote wa kike na wa kiume ili kupunguza adha ya ukosefu wa malazi kwa wanafunzi.
- iv. Wizara ihakikishe barabara ya kwenda kwenye vyuo vyake na za ndani ya vyuo zitengenezwe na kuwa katika kiwango kizuri ili kurahisisha usafiri kwa walimu, wanafunzi na wadau wengine wa vyuo.

5.4 USIMAMIZI WA ASASI ZISIZO ZA SERIKALI

Mheshimiwa Spika, kamati inatambua kuwa Wizara hii ndio msimamizi mkuu wa Asasi Zisizo za Serikali (AZISE) nchini kupitia Ofisi ya Msajili wa Mashirika Yasiyo ya Kiserikali iliyoanzishwa chini ya kifungu cha 3(1) cha Sheria ya Mashirika Yasiyo ya Kiserikali Na. 24 ya mwaka 2002 ikiwa na Majukumu yafuatayo: Kusimamia utekelezaji wa Sera ya Taifa ya Mashirika Yasiyo ya Kiserikali ya Mwaka 2001 na Sheria ya Mashirika Yasiyo ya Kiserikali Na. 24 ya mwaka 2002; Kuratibu utendaji kazi wa Mashirika Yasiyo ya Kiserikali na kuhakikisha kuwa unakuwa na manufaa kwa nchi na jamii kwa kuzingatia vipaumbele vya maendeleo ya Taifa; Kusajili na kutunza rejista ya Mashirika Yasiyo ya Kiserikali; na Kutunza kumbukumbu na taarifa za Mashirika Yasiyo ya

Kiserikali. Kamati ilipokea taarifa ya usimamizi, utekelezaji na mafanikio ya AZISE ambapo baada ya uchambuzi wa taarifa hiyo ilitoa maoni na ushauri ufuatao: -

- i. Kumekuwa na utitiri za AZISE nchini ambazo nyingine hazifanyi kazi na zimefungwa, Kamati inashauri Serikali kupitia Wizara hii kufanya uhakiki wa kina ili kuhakikisha AZISE zisizofanya kazi zinafutwa na kubaki na AZISE hai tu; Uhakiki huo ufanyike mara kwa mara ili kubaki na zile hai tu. Aidha Katika uhakiki na usajili wa AZISE, Wizara iwe na taarifa ya AZISE zinapofanya kazi na aina ya kazi inazofanya mahali ilipo;
- ii. Sheria za uanzishwaji wake inazitaka AZISE kutojikusisha na siasa lakini wakati wa kampeni za uchaguzi kuna baadhi ya AZISE zinajipambanua kisiasa na kufanya shughuli za kisiasa jambo ambalo ni Kinyume na Sheria. Kamati inaitaka Wizara kuzichukulia hatua AZISE zenye mlengo huu na kuzisimamia zijikite katika lengo la kusajiliwa kwake.
- iii. Ni matumaini ya Kamati uboreshaji wa kanuni za AZISE zitarahisisha utendaji kazi wa AZISE. Kamati inashauri ni wakati sasa kwa Serikali kutunga kanuni hizo ili kurahisisha shughuli za usajili, usimamizi na uhakiki wa AZISE nchini;
- iv. Wakati wa usajili wa AZISE Kamati inashauri Serikali kupitia wasajili wasaidizi katika Mikoa na Wizara ya OR - TAMISEMI izingatie ulinganifu wa mgawanyo/vigezo kama vile kazi inazofanya na eneo la kijiografia. Hii itasaidia kutosajili AZISE nyingi zenye kazi moja katika eneo moja.

5.5 CHUO CHA MAENDELEO YA JAMII RUNGEMBA

Mheshimiwa Spika, katika ziara zake kamati ilitembelea Chuo cha Maendeleo ya Jamii Rungemba. Kamati ilijulishwa majengo ya chuo hiki ni urithi kutoka kwa mlowezi Lord Baroness na mkewe Marion Lady Chesham ambayo yalijengwa mwaka 1926. Aidha Kamati iliarifiwa kuwa hiki ni Chuo pekee kinachotoa elimu ya Maendeleo ya Jamii kwa wanafunzi wa kike pekee kutokana na ombi la mmiliki huyo alipokuwa anakabidhi majengo hayo kwa Serikali. Kwa ujumla hali ya chuo hiki ni mbaya kutokana na uchakavu wa miundombinu ya mabweni, ofisi za walimu na madarasa ambayo ni majengo yaliyojengwa muda mrefu. Kutokana na hali hiyo kamati inatoa maoni naushauri kama ifuatavyo:

-

- i. Kuwe na malengo ya kuendeleza miundombinu ya chuo hiki kwa kuwa majengo yake yamechakaa sana. Kamati inasisitiza ipo haja kwa wizara kuhakikisha inatoa bajeti ya kutosha kufanya ujenzi wa majengo mapya kwa ajili ya Chuo hiki ili wanafunzi wasome kwenye mazingira bora na utulivu.
- ii. Kamati ilijulishwa kuwa katika mikakati ya kuongeza mapato ya ndani chuo hiki kimeanzisha kilimo cha maparachichi katika hekari 23. Kamati inashauri kwakuwa zao hilo linastawi zaidi katika eneo hilo, chuo kiongeze ukubwa wa eneo la kulima zao hilo ili kujiongezea mapato hayo. Aidha kamati inashauri kuongeza kilimo cha miti ya mbao kwa kuwa inastawi zaidi katika ukanda huo na hivyo kujiongezea kipato hapo baadae.

- iii. Kamati ilijulishwa kuwa chuo kina mahitaji makubwa ya watumishi. Kamati inashauri Wizara ione namna itakavyoweza kutatua changamoto hii ili kuendelea kutoa elimu bora kwa wanafunzi wa chuo hiki.
- iv. Pamoja na kwamba chuo kimewekeza kwenye kuanzisha miradi ya maendeleo; Kamati inashauri kuelekeza nguvu kubwa katika kufundisha wanafunzi na si kwenye mradi pekee.

SEHEMU YA SITA

6.0 HITIMISHO

Mheshimiwa Spika, napenda kukushukuru tena kwa nafasi uliyonipa ya kuweza kuwasilisha Taarifa hii ya Kamati mbele ya Bunge lako Tukufu. Aidha, namshukuru sana Makamu Mwenyekiti - Mhe. Aloyce John Kamamba, Mb pamoja na Wajumbe wote wa Kamati kwa ushirikiano ambao wamekuwa wakinipa na zaidi katika kushiriki vyema katika vikao vya Kamati ikiwemo cha uchambuzi wa Bajeti ya Wizara hii. Naomba kuwatambua Wajumbe wa Kamati kwa majina kama ifuatavyo: -

- | | |
|--|---------------|
| 1. Mhe. Stanslaus Haroon Nyongo, Mb | - Mwenyekiti |
| 2. Mhe. Aloyce John Kamamba, Mb | -M/Mwenyekiti |
| 3. Mhe. Salma Rashid Kikwete, Mb | - Mjumbe |
| 4. Mhe. Eng. Samweli Hhayuma Xaday Mb | - Mjumbe |
| 5. Mhe. Husna Juma Sekiboko, Mb | - Mjumbe |
| 6. Mhe. Tecla Mohamedi Ungele, Mb | - Mjumbe |
| 7. Mhe. Rose Cyprian Tweve, Mb | - Mjumbe |
| 8. Mhe. Kassim Hassan Haji, Mb | - Mjumbe |
| 9. Mhe. Francis Leonard Mtega, Mb | - Mjumbe |
| 10. Mhe. Latifa Khamis Juakali, Mb | - Mjumbe |
| 11. Mhe. Kabula Enock Shitobela, Mb | - Mjumbe |
| 12. Mhe. Cecilia Daniel Paresso, Mb | - Mjumbe |
| 13. Mhe. Bernadeta Kasabago Mushashu, Mb | - Mjumbe |
| 14. Mhe. Fatma Hassan Toufiq, Mb | - Mjumbe |
| 15. Mhe. Neema Kichiki Lugangira, Mb | - Mjumbe |
| 16. Mhe. Mussa Ramadhani Sima, Mb | - Mjumbe |
| 17. Mhe. George Ranwell Mwenisongole, Mb | - Mjumbe |
| 18. Mhe. Dkt. Paulina Daniel Nahato, Mb | - Mjumbe |
| 19. Mhe. Salome Wycliffe Makamba, Mb | - Mjumbe |
| 20. Mhe. Abdallah Dadi Chikota, Mb | - Mjumbe |

21. Mhe. Khamis Kassim Ali, Mb	-	Mjumbe
22. Mhe. Khalifa Mohamed Issa, Mb	-	Mjumbe
23. Mhe. Hassan Zidadu Kungu, Mb	-	Mjumbe
24. Mhe. Nashon William Bidyanguze, Mb	-	Mjumbe
25. Mhe. Hamisi Shabani Taletale, Mb	-	Mjumbe
26. Mhe. Prof. Kitila Alexander Mkumbo	-	Mjumbe

Mheshimiwa Spika, napenda kukushukuru wewe na Naibu Spika, kwa kuendelea kuongoza vyema Bunge letu. Hakika ninyi ni viongozi wa mfano.

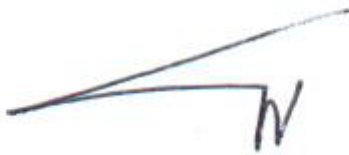
Mheshimiwa Spika, napenda kumshukuru Waziri wa Maendeleo ya Jamii, Jinsia, Wanawake na Makundi Maalum - Mhe. Dkt. Dorothea Onesphoro Gwajima (Mb), Naibu Waziri - Mhe. Mwanaidi Ali Khamis (Mb), Makatibu Wakuu wa Wizara hii wakiongozwa na Dkt Zainab Chaula - Katibu Mkuu, Ndg. Amon Mpanju - Naibu Katibu Mkuu pamoja na Watendaji wote wa Wizara kwa ushirikiano ambao wamekuwa wakiipa Kamati wakati wote pamoja na kushiriki vyema katika vikao vya uchambuzi wa bajeti hii.

Mheshimiwa Spika, napenda kumshukuru sana Katibu wa Bunge - Ndg. Nenelewa Joyce Mwiambi, *ndc* kwa ushirikiano ambao amekuwa akiipa Kamati yetu katika kutekeleza majukumu ya Kamati Kiufanisi. Pamoja nae, napenda kumshukuru Mkurugenzi wa Idara ya Kamati za Bunge Ndugu Athuman Hussein, *ndc* na Mkurugenzi Msaidizi anayesimamia Kamati yetu Ndugu Gerald Magili, Msaidizi wa Kamati Ndg. Jane Ndulesi na Watumishi wote wa Ofisi ya Bunge kwa kuiwezesha Kamati kutekeleza majukumu yake bila vikwazo. Kipekee tunawashukuru sana Makatibu wa Kamati yetu Ndg. Francisca Haule, Ndg. Happiness Ndalu, Ndg. Emmanuel

Mdidi na Ndg. Chacha Nyakega kwa kuendelea kuishauri vyema Kamati na kuhakikisha majukumu ya Kamati yanatekelezwa bila mkwamo ikiwemo kuhakikisha Taarifa hii inakamilika kwa wakati.

Mheshimiwa Spika, baada ya maelezo hayo sasa naliomba Bunge lako Tukufu likubali kuidhinisha Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Wizara Maendeleo ya Jamii, Jinsia, Wanawake na Makundi Maalum - **Fungu 53** kwa Mwaka wa Fedha 2022/2023 jumla ya **Shilingi 43,403,061,000**.

Mheshimiwa Spika, naomba kuwasilisha, naunga mkono hoja.



Stanslaus H. Nyong'o (Mb),

MWENYEKITI

KAMATI YA HUDUMA NA MAENDELEO YA JAMII

30 MEI, 2022